

Les raons del dolor

PERE ANTONI PONS

L'hivern del comissari Ricciardi és qualsevol cosa menys una novel·la policíaca a l'ús. Híbrid de relat

històric, ambientat en el Nàpols feixista de començaments de la dècada dels 30, i d'intriga *whodunnit* a l'estil Agatha Christie, amb un assassinat per resoldre i una àmplia galeria de sospitosos sense coartada i amb motius suficients per desitjar la mort de la víctima, la primera novel·la de Maurizio De Giovanni (Nàpols, 1958) té també alguns ingredients de fantasia sobrenatural –una mica com el nen de la pel·lícula *Els sisè sentit*: el protagonista té el do de sentir les darreres paraules i de veure els darrers gestos dels morts– i està tota amurada d'aquella atmosfera greu, afligida i romàntica de les bones històries d'amor.

No cal dir que un híbrid d'aquestes característiques podria haver donat com a resultat un Frankenstein de gèneres literaris absolutament abominable. No és el cas. Prenent com a punt de partida la mort d'un il·lustratíssim cantant d'òpera, assassinat al seu camerino la nit de l'estrena de la seva nova funció, Maurizio De Giovanni munta una història molt ben travada, en què tot encaixa de manera natural: el misteri criminal, el retrat de la societat napolitana de l'època, "la perenne recerca de les raons del dolor" a què es veu empès el comissari a causa del seu do inquietant i la melangia sentimental que suscita un amor potser impossible.

L'escriptor napolità domina a la perfecció l'ofici d'explicar una història, fa gala d'una prosa sòbria i eficaç i es revela un mestre a l'hora de construir una colla de personatges –el capellà melòman, el divo despòtic, el secretari servil o la viuda despitada– que resulten emblemàtics sense ser ni arquetips ni caricatures. Sobretot és molt potent el personatge del comissari Ricciardi: de família aristocràtica però obsedit per la seva feina, encara jove però ja afligit per aquell desconsol dels vells que poden dir que coixen a fons la vida...

Una novel·la, en fi, molt notable, a la qual només se li pot retreure una resolució un pèl fàcil, banal, de la trama de misteri. ♦♦

L'HIVERN DEL COMISSARI...
M. DE GIOVANNI
TRAD. ANNA CASASSA
LACAMPANA/
LUMEN
240 PÀG./18 €

ACANTILADO

Arqueologia de la fragilitat

SIMONA ŠKRABEC

Us proposo un joc: abans d'obrir el llibre del filòleg i escriptor Martí de Riquer (Barcelona, 1914) sobre armes i armadures de la Catalunya medieval observeu atentament la il·lustració de la portada. S'hi reproduïx una làmina del Museu d'Arts Decoratives de París amb cavallers armats fins a les dents. Amb cada capítol que llegiu, el dibuix esdevindrà menys esquemàtic. Aviat podeu posar el nom a la gorgera o al perpunt, els cavallers cobraran vida i amb cada nova pàgina llegida les imatges tindran més contingut. Com més coses pugueu anomenar, més ric es farà el tauler de joc. El secret de la

llengua és aquest. Posant els noms a les coses, la llengua crea el món. Els objectes antics floten en un estat d'indefinió, però un cop els posem nom, els escuts i els elms són ineborrablement i definitivament aquí, segueixen existint.

I tanmateix, la làmina del Museu de París és merament decorativa, no té pas la bellesa de l'estàtua d'argent que llua la primera edició, publicada per Ariel l'any 1968. Els dissenyadors actuals han identificat el vermell i el blau com els colors de la reialesa i han sabut combinar-los amb l'elegància del metall. Veient les cotes de malla i les llances, el lector pot evocar, com a molt, alguna superproducció de Hollywood o algun altre tímid record d'infante-

L'ARNÈS DEL CAVALLER
MARTÍ DERIQUER
LAMAGRANA
526 PÀG./27 €

Barcelona, del 1710 al 1715

VÍCTOR OBIOLS

L'escriptor Jordi Carrió Figuerola (Barcelona, 1949) proposa una operació delicada, no pas insòlita, però treballosa i agosarada. Ell mateix ho explica en un text liminar: "[...] És un retrat personal de la ciutat des de l'any 1710 fins al 1715. Tot i que no pretén de cap manera ser una reconstrucció de l'estil literari de l'època, està escrit utilitzant la convenció del temps verbal present amb vocació d'autenticitat i de versemblança i amb tres intencions: compartir l'apropiació del passat des de la perspectiva del present, propiciar la comprensió del present a través de l'evocació del passat i fer-ho, tot això, des de la pers-

pectiva del sentiment poètic". Tot un programa.

D'antuvi cal dir que l'esforç és del tot lloable, i Carrió executa amb competència la seva operació. Amb pròleg de Jordi Llavina i epíleg de Joan Santanach, magnífics en el seu quefer crític, Carrió enfila dies amb rigor historicista i llambregades poètiques. Al llibre hi ha grans troballes com "Només la veu del vent solfeja la venjança" o bé "Només sota l'instant clement del somni les hores es desprenen de la força del malfat..." També alguns llocs comuns ("Cobriré de solitud la teva absència", o bé "em sento lliure com vol d'ocells en cel d'abril"), qui sap si potser deliberats.

El programa és per si mateix problemàtic: ¿com assolir "autenticitat i versemblança" des d'una

SUITE BARCELONA
JORDI CARRIÓ FIGUEROLA
EDITORIAL FONOLL
114 PÀG./15 €

sa, basat en la imatgeria Disney: els dibuixos animats d'aquesta factoria van recollir el llegat d'una Edat Mitjana romàntica, amb cavallers, princeses i ruïnes sota la llum de la lluna. No és fàcil desempallegar-se d'aquesta herència. D'una manera completament inconscient acceptem que el passat és inaccessible i llunyà. El món global vol uns orígens incerts perquè tot plegat sembli un relat que podem compartir sense més. En la nova edició de *L'arnès del cavaller* no només ha desaparegut de la coberta el sant Jordi del segle XV, fràgil com un vailet, amagat dins la seva armadura articulada i precisa. Tampoc s'hi indica explícitament que ens trobem davant d'una reimpressió. La indústria ha esmussat la vocació ferma d'un historiador i el seu llibre ha esdevingut un document que no podem ni datar amb seguretat. Ben trist, tot plegat!

Per Martí de Riquer el passat no és una història inamovible que ja ha estat escrita, sinó una sèrie de documents concrets. Els arxius es poden visitar i examinar de nou. Els frescos a les esglésies són testimonis vivíssims d'èpoques esvaïdes. Cal aprendre a entendre què representa cada vestigi. El passat no el podem heretar d'una vegada per totes perquè la tradició només ens pertany si la podem mantenir viva. Si sabem anomenar les armes dels cavallers, si hi ha algú capaç de vestir totes les peces d'un arnès blanc complet, llavors sí que tenim una tradició que pot influir la manera de veure el present, llavors sí que posem la riquesa del passat.

La pregunta que planteja l'autor de *Quinze generacions d'una família catalana* (Quaderns Crema, 1998) i *Los trovadores* (Planeta, 1975) va molt més enllà d'un compendi enciclopèdic de curiositats medievals. El seu assaig és una reflexió política sobre el pes del passat i la influència que la tradició pot tenir –o no– en l'actualitat. En aquest context, l'oblit significa la rendició, significa haver accedit a desaparèixer del mapa d'aquells "països que tenen o han tingut alguna missió en l'esdevenir". La lluita per existir és, llavors, la lluita per aconseguir tenir dret a la memòria. ♦♦

llengua contemporània? ¿No hauria estat més eficaç experimentar "la música de llurs paraules", com diu l'historiador Albert García Espuche, d'aquells parlants? La llengua documentada és la transmesa pels notaris, i fora de la poesia popular, que ja és una impostació, es fa difícil de recrear la llengua parlada del set-cents, i per això Carrió opta per la seva llengua. Diu Joan Santanach que la seva intenció és transmetre la memòria del redactor fictici del text, massa tenyida, però, per la personalitat del redactor real, i Jordi Llavina titlla el dietari d'"enginyós experiment poètic", però, com passa amb Joan Perucho, l'autor s'emmiralla en un passat ben documentat que no deixa de ser un pretext per crear la seva pròpia literatura. ♦♦